

ОБЛІК ПРИБУТКУ ДЛЯ ОПОДАТКУВАННЯ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

(Представлено к.е.н., доц. Савченко Н.М)

Стаття зосереджена на дослідженні обліку прибутку для оподаткування на сільськогосподарських підприємствах. Вирішено ключові питання, що виникають при обліку прибутку для оподаткування на сільськогосподарських підприємствах. Під час дослідження були використані загальнонаукові методи: індукції та дедукції, діалектичний, історичний та системний, а також деякі специфічні методи бухгалтерського обліку. Також внесено пропозиції щодо вдосконалення обліку прибутку на сільськогосподарських підприємствах.

Ключові слова: податковий облік; прибуток; прибуток для оподаткування; доходи.

Постановка проблеми. Кінцевим фінансовим результатом діяльності та основним джерелом, за рахунок якого підприємство розвиває свою матеріальну базу, стимулює працю, виплачує дивіденди засновникам, є прибуток. Тому питання оподаткування прибутку займає важливе місце у діяльності підприємства. Від правильності визначення оподаткованого прибутку, повноти та своєчасності перерахування до бюджету відповідних коштів залежить його перспектива в майбутньому. Питанням вдосконалення оподаткування прибутку зазвичай приділяється багато уваги, як з боку науковців, так і з боку урядовців, політиків, господарюючих суб'єктів. Це пояснюється значною питомою вагою податкових надходжень з цього податку в доходах державного бюджету, суттєвим впливом податку на прибутковість діяльності підприємств, значним регулятивним потенціалом цього податку. Суттєві зміни, що вносяться в порядок оподаткування прибутку майже щорічно, свідчать про відсутність науково обгрунтованого стратегічного підходу до побудови цього податку.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідженню економічної сутності прибутку, теоретичних і практичних засад його обліку, у тому числі на сільськогосподарських підприємствах, присвячено праці відомих науковців, серед яких: О. Богданова, Н. Гура, О.Ганяйло, Л. Ловінська, О. Малишкін, Н. Ткаченко, В. Швець, В. Шевчук, Ф.Ярошенко. Але процес вдосконалення ще триває, що потребує подальших наукових досліджень.

Метою статті узагальнення теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій з обліку формування та використання прибутку підприємств для забезпечення фінансової стабільності в країні.

Викладення основного матеріалу. Функціонування сільськогосподарських підприємств в умовах ринкової економіки, незалежно від галузевої належності та форми власності, визначається здатністю забезпечувати достатній рівень прибуткової діяльності. Рівень ефективності господарської діяльності будь-якого підприємства

визначають фінансові результати, отримані внаслідок цієї діяльності. Це можуть бути як прибуток, так і збитки.

Прибуток — це додаткова вартість, яка утворюється в процесі виробництва понад вартість спожитих виробничих ресурсів і робочої сили. Прибуток — це частина чистого доходу, створеного у процесі виробництва і реалізованого у сфері обігу, який безпосередньо отримують підприємства. Тільки після продажу продукції чистий дохід набуває форми прибутку.

Прибуток формується на мікрорівні, і на нього, як на фінансовий показник роботи сільськогосподарського підприємства, що відображається в бухгалтерському обліку і офіційній звітності, впливає встановлений державою порядок формування витрат на виробництво продукції (робіт, послуг); обчислення і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг); визначення прибутку і витрат від інших видів діяльності; розрахунок загального (валового) прибутку. Отже, на формування абсолютного розміру прибутку впливають:

- результати, тобто ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства;
- сфера діяльності;
- напрям економічної діяльності;
- установлені законодавством умови обліку фінансових результатів.

Прибуток є джерелом нарощування власного капіталу підприємства, виплат дивідендів акціонерам (пайовикам), створення фондів підприємства тощо. За величиною прибутку підприємства та ефективністю використання визначається його рейтинг. Разом з тим прибуток є інструментом управління діяльністю підприємства.

Прибуток є якісним показником, оскільки його величина відображає зміну доходів підприємства, обсяг витрат, рівень використання ресурсів, пов'язаних з його діяльністю. Отже, прибуток синтезує всі сторони діяльності підприємства та відображає її ефективність.

У зростанні прибутку зацікавлені як підприємство, так і держава. Розмір прибутку залежить не тільки від ефективності діяльності підприємства, а й від чинників макроекономічного характеру.

Економічну діяльність будь-якого сільськогосподарського підприємства необхідно оцінювати для того, щоб скласти собі точне уявлення про те, наскільки ефективно здійснюється управління компанією, які ризики існують перед нею на сьогоднішній день і які перспективи її подальшого розвитку в майбутньому. Для цього проводиться аналіз багатьох економічних показників, важливе місце серед яких відводиться такому, як прибуток до оподаткування.

Для того щоб зрозуміти, який економічний сенс даного показника, необхідно, насамперед, усвідомити з чого він складається. Прибуток до оподаткування складається з прибутку від продажів, скоригованої на наступні показники, виступаючі в ролі свого роду поправок:

– доходи або витрати, пов'язані з операційною діяльністю підприємства. Ця категорія включає в себе доходи і витрати, що мали місце на підприємстві, однак, прямо не пов'язані з продажами товарів і послуг, тобто його основною діяльністю. Дані доходи і витрати можуть виникати при наданні деяких активів в оренду, відрахувань за використання об'єктів інтелектуальної власності, дивідендів, принесених у разі володіння компанією різними цінними паперами і так далі;

– доходи або витрати, іменовані як позареалізаційні. Дані доходи і витрати виникають у випадку нарахування штрафів або пені через невиконання умов контрактів, сплати неустойок, отримання будь-яких засобів безоплатно (згідно договору дарування), а також прибутки або збитки минулих років, виявлені бухгалтерією лише в поточному році.

Таким чином, прибуток до оподаткування визначається за формулою:
$$\text{ПДО} = \text{ПП} + / - \text{ОД} / \text{Р} + / - \text{ВД} / \text{Р}.$$

У даній формулі ПДО – це і є розраховуваний показник, $\text{ОД} / \text{Р}$ – це операційні доходи або ж витрати, а $\text{ВД} / \text{Р}$ – прибутки або витрати, що класифікуються як позареалізаційні.

Як бачимо, прибуток до оподаткування являє собою проміжний показник між прибутком від реалізації і чистим прибутком. Потрібно розуміти, що важливо не просто значення даного показника за принципом «більше – значить, обов’язково краще», а більшу роль відіграє структура даного показника. Оскільки прибуток до оподаткування включає в себе три основних компоненти, важливо також визначити співвідношення між ними. Чим вище частка прибутку від продажів і чим нижче частка інших складових, тим краще й ефективніше побудована система управління підприємством, і навпаки – чим вище частка випадкових доходів і витрат, тим гірше налагоджений механізм роботи фірми. Значення прибутку до оподаткування може бути дуже високим, проте, якщо частка прибутку від продажів в ній відносно мала, це означає, що сільськогосподарське підприємство існує лише за рахунок випадкових доходів, потік яких може припинитися в будь-який момент. Таким чином, аналізуючи структуру даного показника, можна зробити висновки про якість функціонування системи управління сільськогосподарським підприємством.

Як бачимо, прибуток до оподаткування є важливим показником економічного стану сільськогосподарського підприємства. Його аналіз може багато сказати про те, як розвивається підприємство, наскільки ефективно воно управляється, і які подальші перспективи її розвитку. Даний показник обов’язково включається у фінансову звітність підприємства і показується в звіті про фінансові результати, а також у звіті про збитки і прибутки підприємства. Правильний розрахунок даної цифри допоможе правильно проінформувати контрагентів і потенційних інвесторів про те, наскільки ефективними будуть їхні вкладення, наскільки надійним є даний об’єкт інвестицій та який прибуток вони зможуть отримати в майбутньому. Після того, як розраховано прибуток до оподаткування, з нього починають віднімати суми всіх податків, які має заплатити підприємство, і, таким чином, обчислюється показник чистого прибутку підприємства – його основний фінансовий результат.

Враховуючи вищесказане можна внести деякі пропозиції для підвищення прибутку сільськогосподарських підприємств: одним із резервів збільшення розміру прибутку підприємства є збільшення обсягу реалізації товарної продукції; для збільшення обсягу отриманого прибутку велике значення має збереження наявних довготривалих господарських зв’язків; для збільшення обсягу прибутку від реалізації необхідно регулярно проводити інвентаризацію запасів і обладнання з метою виявлення надлишків; зниження собівартості продукції є найважливішим фактором збільшення прибутку; своєчасний перегляд норм і нормативів; значний вплив на збільшення прибутку має оновлення основних фондів; основою збільшення прибутку

є впровадження у виробництво досягнень науково-технічного прогресу; підвищення якості продукції і ліквідація витрат від браку.

Висновки. Метою діяльності кожного сільськогосподарського підприємства є отримання максимального прибутку, основним джерелом якого є виробництво конкурентоспроможної продукції. В умовах кризи в Україні вітчизняні підприємства свою діяльність спрямовують на забезпечення зростання прибутку, за рахунок якого відбувається формування ресурсів, здійснюється матеріальне стимулювання працівників та проводиться фінансування заходів [1, с.119]. При цьому важливу роль відіграє державна підтримка сільськогосподарських виробників шляхом встановлення цін на сільськогосподарську продукцію та зменшення податкового тиску.

Список використаної літератури:

1. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (із змінами, внесеними згідно із Законом України від 23.12.2010 р. № 2856-VI): [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
2. Богданова О. О. Окремі аспекти оподаткування сільськогосподарських підприємств / О. О. Богданова // Економіка. – 2011. - № 3. – С. 144-151.
3. Ганяйло О. М. Проблемні аспекти обліку податку на прибуток [Електронний ресурс] / О. М. Ганяйло, О. М. Колеснікова. – Режим доступу : www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2011_17_1/Ganiailo. – Назва з екрану
4. Дяченко Н. М. Визначення фінансового результату діяльності підприємства за Податковим кодексом України / Н. М. Дяченко, Н. М. Марченко // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 1. – С. 54

References:

1. Tax Code of Ukraine from 02.12.2010 № 2755-VI (as amended pursuant to Law of Ukraine from 23.12.2010 № 2856-VI): [Electronic resource]. – Mode of access : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
2. Bogdanova, O.O. (2011), “Some aspects of the taxation of agricultural enterprises”, *Ekonomika*, vol. 3, pp. 144-151.
3. Genalo, A. M. Problematic aspects of accounting for income tax [Electronic resource] / O. M. Gannalo, A. M. Kolesnikov. – Mode of access : www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2011_17_1/Ganiailo.
4. Dyachenko N. M. Determination of financial result of activity of the enterprise according to the Tax code of Ukraine / N. M. Dyachenko, N. Marchenko M. // *Accounting and Finance APK*. – 2011. – No. 1. – P. 54

СОЛОГУБ Наталія Сергіївна – магістр Житомирського національного агроекологічного університету, спеціальність «Облік і оподаткування».

Наукові інтереси:

- обліково-методичні аспекти податкового обліку